

Täysistunto

Tiistai 6.11.2018 klo 14.00—17.11

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 31/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 14/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja Eerola, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.47 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunnan mietinnössä ehdotetaan hyväksyttäväksi laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä. Ehdotetulla lainsäädännöllä pannaan kansallisesti täytäntöön niin sanottu rikosasioiden tietosuojadirektiivi.

Tätä ehdotettua lakia soveltavat poliisi, syyttäjät, yleiset tuomioistuimet, Rikosseuraamuslaitos, Tulli, Rajavartiolaitos ja monet muut toimivaltaiset viranomaiset. Lakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun kyse on rikoksen ennalta estämisestä, paljastamisesta, selvittämisestä tahi sitten syyteharkintaan saattamisesta. Lakia sovelletaan myöskin silloin, kun kyse on rikokseen liittyvästä syyttäjän toiminnasta, rikosasiain käsittelemisestä tuomioistuimessa, rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanemisesta taikka yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelemisesta tai sitten tällaisten uhkien ehkäisemisestä.

Lakia sovelletaan myöskin Puolustusvoimien, poliisin ja Rajavartiolaitoksen käsitellessä henkilötietoja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä. Tämä säännös ei pohjaudu direktiiviin, vaan tältä osin kyse on meidän kansallisesta, ihan omasta ratkaisusta.

Tämä ehdotettu rikosasioiden tietosuojalaki on luonteeltaan yleislaki, eli sitä sovelletaan, jollei muualla lainsäädännössä säädetä jollakin toisella tapaa. Lakia soveltavilla viranomaisilla on myös hallinnonalakohtaista erikoissääntelyä.

Rikosasioiden tietosuojalaissa säädetään henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, kuten käsittelyn lainmukaisuudesta, käyttötarkoitussidonnaisuudesta, tarpeellisuudesta ja virheettömyydestä. Laissa on myöskin erityissäännöksiä esimerkiksi jollain tavalla arkaluonteisiksi tiedoiksi katsottavien tietojen käsittelystä. Lisäksi laissa säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuusta, rekisteröidyn oikeuksista, tietoturvasuudesta, tietosuojavastaavasta, vaatimuksista, joita tulee noudattaa, kun henkilötietoja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

siirretään kolmansiin maihin, edelleen lain noudattamisen valvonnasta ja oikeussuojakeinoista ja seuraamuksista. Lain noudattamista valvoo tietosuojavaltuutettu.

Samanaikaisesti tämän direktiivin kanssa on annettu EU:n yleinen tietosuoja-asetus, johon liittyy toinen hallituksen esitys, jota itse asiassa käsitellään ihan tässä kohta. Rikosasioden tietosuojalaissa tarkoitetut viranomaiset soveltavat tätä tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää kansallista lainsäädäntöä silloin, kun on kyse muusta kuin tämän direktiivin alaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä.

Rikosasioden tietosuojalakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä meillä tuli esille useita, esimerkiksi rekisteröidyn oikeussuojakeinoin liittyviä kysymyksiä, jotka tulivat esille myös tämän kohta seuraavan hallituksen esityksen numero 9 yhteydessä. Hallintovaliokunta pitää lainsäädännön selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi perusteltuna, että kansalliset lainsäädäntöratkaisut ovat näiden kysymysten osalta mahdollisimman yhtenäisiä.

Mainittujen esitysten välillä on myös perusteltujakin eroavaisuuksia. Merkitystä on muun muassa sillä, että toisin kuin tätä tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää kansallista lainsäädäntöä, mihinkä viittasin äsken, joita sovelletaan sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, tätä ehdotettua rikosasioden tietosuojalakia soveltavat lähtökohtaisesti vain ja ainoastaan siihen valitut viranomaiset.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti nämä lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, tämä 1. lakiehdotus kuitenkin vain, mikäli valiokunnan 48 ja 61 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Lisäksi myös lakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon.

Hallintovaliokunta puoltaa, arvoisa puhemies, hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä valiokunnan mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 31/2018 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.